

УДК [332(477)(075.8)]

Л. С. Гринів, д-р екон. наук, проф.,
завідувач кафедри економіки України,
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. Досліджуються теоретичні та прикладні проблеми національної економіки, особливо потенційні загрози її економічному суверенітету. Пропонуються стратегічні пріоритети розвитку економіки України, що базуються на макроекономічній політиці національної безпеки.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: національні інтереси економіки України, загрози економічному суверенітету держави, стратегічні пріоритети розвитку економіки України.

SUMMARY. Theoretical and applied problems of national economy, in particular threats to economic sovereignty, are researched. The policy of national security and strategic priorities of national economy development are examined.

KEY WORDS: national interests of economy of Ukraine, threats to economic sovereignty of the state, strategic priorities of national economy development.

Постановка проблеми. Глобалізація світової економіки і панування глобальних міждержавних корпорацій веде до певної деформації її ринкових механізмів. Змінюється характер конкуренції, яка часто перетворюється на монополізацію. Разом з тим вільний ринок, як атрибут економіки, сьогодні зазнає істотного впливу з боку глобальних транснаціональних корпорацій (ТНК), що призводить до значної віртуалізації праці і виробництва та зниження рівня соціалізації та екологізації світової економіки в цілому. У зв'язку з цим виникає необхідність в обґрунтуванні стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки в Україні.

Сьогодні виникають певні протиріччя між інтровертивним і екстравертивним напрямком національної стратегії розвитку економіки України. Для усунення цих протиріч необхідно усвідомити, що макроекономічна стратегічна політика держави, перш за все, має бути конкурентоспроможною та ефективною з точки зору протидії загрозам, що виникають у глобалізованому економічному просторі світу.

Основними критеріями ефективності цієї політики, на нашу думку, є:

- рівень міжнародної конкурентоспроможності економіки України;
- рівень її соціалізації і людського розвитку;
- рівень екологічної стійкості національної економіки.

Глобальний капітал світу породжує значні спекулятивні фінансові потоки, які руйнують економіку таких країн, що розвиваються, як Україна, а також дестабілізують світові фінансові ринки, що призводить до все більш потужних криз. Тому Україні слід розвивати свій конкурентоспроможний фінансовий і фондовий ринок, здійснювати технологічно-інноваційні прориви глобального масштабу і протистояти тиску глобальної експансії ТНК через реалізацію Національної програми еколого-економічної безпеки та Стратегії сталого розвитку.

Які сьогодні існують потенційні загрози економічному суверенітету України?

1. Україна має надзвичайно енергомісткий промисловий сектор. Впливає на структурні диспропорції і надзвичайно висока зовнішньоекономічна орієнтація та критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером та низькою питомою вагою продукції, обтяженої високою часткою доданої вартості.

2. Існуючий рівень тінізації економіки дійшов тієї небезпечної межі, коли можна говорити про існування системи розширеного відтворення тіньових економічних відносин в Україні. Тінізація економіки є одним з основних чинників, які створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави. Вона негативно позначається на всіх сферах суспільного життя, гальмує та викривлює соціально-економічні реформи.

3. Залишається структурно незбалансованим фінансовий сектор економіки. Низький рівень капіталізації українських банків та недостатня частка державних банківських установ (18 %) не відповідає вимогам політики зростання та структурно-інноваційної перебудови національної економіки. Низький рівень розвитку фондового ринку не дозволяє зробити його ефективним інструментом мобілізації інвестиційних ресурсів, а відтак і політики економічного зростання. Зберігається структурна розбалансованість державних фінансів, їх суто фіскальна спрямованість.

Україна поки що не посіла належного місця в міжнародному русі капіталів, який стає характерною ознакою сучасних міжнародних інтеграційних процесів і матеріальною основою економічного зростання та структурної перебудови.

4. Занижена (у кілька разів) вартість людського капіталу. Наслідок цього — низька платоспроможність населення, відсутність стимулів зростання його кваліфікаційного потенціалу, нагромадження капіталу, технічного прогресу. Глибока диференціація доходів населення унеможливує утвердження середнього класу, критичної межі досягли бідність і безробіття, особливо приховане. Накопичення у зв'язку з цим достатньо високої критичної маси конфліктності суспільства, його поляризації, яка за несприятливих умов може слугувати детонатором серйозних соціальних потрясінь, економічної дестабілізації, ускладнення демографічної ситуації.

Погіршуються показники здоров'я населення. З 1995 р. і по цей час в Україні триває епідемія туберкульозу, невпинно поширюється захворюваність на ВІЛ/СНІД, збільшується кількість осіб, що вживають наркотичні та психотропні речовини. Ці та інші чинники суттєво погіршують відтворення робочої сили, її якісні параметри та трудовий потенціал.

5. Відпрацювала свій нормативний термін значна частина виробничих конструкцій, споруд та обладнання. Особливе занепокоєння викликає технічний стан мостових споруд — 14 % залізничних мостів знаходяться у незадовільному стані, не відповідають правилам експлуатації 46, а серед комунальних — 76 % [4].

Десятки років без оновлення експлуатується обладнання нафто- і газодобувної та нафтопереробної промисловості.

6. За даними Міненерго України, 48 % енергоблоків теплових електростанцій, що становлять основу національної електроенергетики, повністю відпрацювали свій граничний ресурс. Для їх відновлення потрібно не менш як 30 млрд

дол. США. Не кращий стан у вугільній промисловості, яка є головним джерелом палива для інших галузей енергетики.

Однак, передусім енергетична безпека України пов'язана із зовнішніми чинниками. Більшість енергоносіїв імпортується.

7. Відповідна негативна ситуація пов'язана насамперед із структурними деформаціями національного господарства, за яких впродовж тривалого часу перевага надавалася розвитку сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості. Ці чинники, а також відсутність протягом останнього десятиріччя необхідних обсягів інвестицій для оновлення технологій та здійснення природоохоронних заходів, обумовили незадовільний стан довкілля. Як наслідок, ризик виникнення надзвичайних ситуацій в Україні значно вищий, ніж у розвинених країнах, зокрема у країнах ЄС. Негативні тенденції, що склались у вітчизняній економіці щодо збільшення експорту сировини, яка є ліквідною на світовому ринку, також сприяють цьому.

У загальній системі забезпечення екологічної безпеки населення України особливе місце належить стратегії гарантування ресурсно-екологічної безпеки соціально-економічного розвитку держави, що створює базові засади її економічного суверенітету та природні умови життєдіяльності людей. Адже сьогодні в Україні спостерігається надто високий рівень залучення до господарського обороту природно-ресурсної бази національного багатства, що може поглибити в недалекому майбутньому екологічну кризу в державі.

8. **Сьогодні у світі спостерігається таке явище, як пошук ренти.** Через значну поляризацію економічного добробуту в світовій економіці, пошук ренти в економіці бідніших країн супроводжується їх значними втратами. У цьому контексті для економіки України існують суттєві загрози і зі сторони зовнішніх інвесторів і зі сторони світового банківсько-фінансового ринку та транснаціональних корпорацій.

Пошук ренти — це завжди додаткові втрати рідкісних ресурсів або можливостей через захоплення штучно створеного трансферта. Якщо зовнішній інвестор не передбачає підвищення продуктивності будь-якого чинника виробництва чи суб'єкта господарювання через створення нових робочих місць тощо, то це означає, що цей інвестор здійснює пошук ренти. Таким чином пошук ренти зі сторони зовнішніх інвесторів завжди приносить чисті втрати суспільству [2].

Сьогодні надходження іноземного капіталу до України супроводжується поглибленням від'ємного сальдо поточного рахунку платіжного балансу з 1,5 % ВВП у 2006 році до 2,3 % у 2009 році [4].

Водночас в Україні дещо спотвореною є макроекономічна відтворювальна структура. Так, якщо в розвинених економіках у структурі реальної економіки на споживчий сектор припадає до 50 % ВВП, інвестиційно-інноваційний — до 20 %, енергосировинний — до 7 %, сектор інфраструктури — до 30 %, то в Україні ці цифри складають відповідно 19,7 %, 18,2, 23,8 і 19,7 %. Очевидно, що є відставання України в економічному розвитку споживчого та інфраструктурного сектора, та надто високе — енергосировинного сектора.

Однак найбільші проблеми спостерігаються в інноваційно-інвестиційному секторі національної економіки. Через застосування старих технологій порушуються пропорції між суміжними галузями виробництва. Так, у чорній металургії час-

тина мартенівської сталі складає 45 %, в той час коли в Росії вона складає 20 %, у Китаї — 7 %, а в розвинених країнах уже давно перейшли до інших технологій. Як наслідок — занепала машинобудівна галузь економіки, скоротився обсяг випуску продукції майже в 2,5 разу. Через неконкурентоздатні технології занепадає також аграрний сектор та інші галузі промисловості [7].

За оцінкою міжнародних фінансових організацій, Україна є однією з найслабкіших в групі країн з середнім рівнем доходу. Тут практично відсутній середній клас, отже структура сукупного попиту в державі є деформованою, що не мотивує на покращення структури господарства [8].

Водночас, за геополітичним масштабом, економічним, технологічним, оборонним та науковим потенціалом Україну ще можна порівнювати з багатьма розвиненими країнами світу. Також за існуючими оцінками, Україна має значний природо-ресурсний потенціал в розрахунку на душу населення: він у 1,5—2 рази перевищує ресурсний потенціал США, у 4 рази — Німеччини, у 15 разів — Японії [7].

Все це свідчить про те, що в Україні відбувалося зростання без ознак сталого розвитку, яке не може бути визнаним перспективним для країни. І сьогодні економіка України постала перед викликом повної втрати конкурентоспроможності і рецесії.

Зростаюча залежність від зовнішніх факторів стимулює нестабільність і кризи, під тиском яких більшість еліти країни намагається увійти у сферу зовнішнього політичного та економічного впливу.

З 2005 року в Україні почала змінюватися модель економічного і політичного розвитку шляхом послідовної транснаціоналізації в односторонньому напрямі, оскільки процес формування великого українського капіталу, що інтернаціоналізує свою діяльність, відбувається досить повільно. В результаті Україна повернула на шлях більшості країн Центрально-Східної Європи, в яких провідні виробництва інтегровані у технологічні ланцюжки транснаціональних корпорацій, а іноземний капітал відіграє домінуючу роль, здійснюючи великий вплив на політичні рішення і формує модель залежного розвитку, в якій інноваційність розвитку більшості складових залежить від ініціатив ТНК, а не політики національних урядів. При цьому в умовах кризи ТНК насамперед залишить без підтримки та замовлень свої дочірні філіали, створюючи нові ризики для економіки України.

В таких умовах головним завданням розвитку є переструктуризація господарства в напрямі реалізації інноваційної моделі та створення вітчизняних інститутів економіки знань. Для цього треба створити систему стимулювання інноваційно-пільгового оподаткування та всебічної державної підтримки інноваційного підприємництва.

На жаль, в Україні домінує третій технологічний уклад (чорна металургія, електроенергетика, вугільна галузь, залізничний транспорт, універсальне машинобудування). Присутній також і 4-ий технологічний уклад (органічна хімія і полімерні матеріали, кольорова металургія, нафтопереробка тощо).

У цілому в Україні близько 95 % обсягів виробленої продукції належать до 3-го (60 %) і 4-го (35 %) укладів. Частка продукції вищих технологічних укладів в економіці країни становить: 4 % — для 5-го і 0,1 % — для 6-го. Зростання ВВП за ра-

хунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7 %, у той час як у розвинених країнах цей показник досягає 60 % і навіть 90 %.

Інвестиційні вкладення, що визначають напрями розвитку на майбутні десятиліття, передусім стратегію економічного розвитку, також масово спрямовується в технології нижчого, 3-го укладу — 75 % тоді як у галузі 6-го укладу надходить лише 0,5 % інвестицій. Ще гірша ситуація з капіталовкладеннями на технологічне переозброєння і модернізацію.

Фінансування наукових розробок і витрати на інновації становлять відповідно: для 3-го укладу — 6 і 30 %, для четвертого — 69,7 % і 60 %, для 5-го — 23 і 8,6 % і для 6-го — 0,3 і 0,4 % [7].

Очевидно що особливої уваги потребує питання впровадження стратегії нарощування інноваційного потенціалу, а це, в свою чергу, можливо зробити в умовах, коли буде створена система державної охорони інтелектуальної власності та ефективно буде працювати вітчизняний фондовий ринок і нарощуватимуться інститути фінансового ринку та державний фінансовий інститут.

Реформування державних фінансових інститутів дасть змогу сформувати повноцінний фінансовий ринок країни, що конкуруватиме з фінансовими ринками інших країн у сфері залучення міжнародного капіталу; сприятиме зростанню мобільності капіталу і його спроможності задовольняти зростаючий попит на фінансові ресурси і послуги; забезпечить можливість фінансування фундаментальних наукових досліджень і розробок та сприятиме появі нових інноваційних сегментів економіки України [5].

Поглиблення міжнародної інтеграції України після її вступу до СОТ та розширення ЄС актуалізує проблему конкурентоспроможності економіки та її фінансової системи як на національному, так і на регіональному рівні. Нинішній стан українського ринку капіталу стримує зростання економіки, перешкоджає її стійкому розвитку та підвищує рівень ризиків.

Організований ринок цінних паперів України за обсягом і рівнем торгів продовжує суттєво поступатися ряду сусідніх країн (зокрема Росії і Польщі) і не задовольняє потреб економіки в інвестиційних ресурсах. Низький рівень капіталізації (77,3 % ВВП), нерозвиненість інфраструктури фондового ринку підвищують його чутливість до факторів зовнішнього середовища та поведінки компаній, навколо яких зосереджена ринкова капіталізація. Отже, інституційні проблеми розвитку фондового ринку потребують невідкладного вирішення. Сьогодні можна констатувати що фінансовий ринок є неліквідним та з високою концентрацією капіталізації ринку в кількох компаніях. У цьому контексті вважаємо за доцільне формування загальнодержавної стратегії розвитку фондового ринку, яка має бути направленою на підвищення рівня цілісної капіталізації та фондового ринку на підвищення його ліквідності.

При формування цієї стратегії необхідною, на нашу думку, дотримуватись таких принципів:

— підвищення загальної капіталізації має здійснюватись поступово, враховуючи зовнішню і внутрішню кон'юнктуру;

— уникнення швидких темпів лібералізації інвестицій з боку інституційних інвесторів з тим, щоб запобігти впливу екзогенних ризиків на національну економіку.

У той же час сировинний вектор розвитку вітчизняної економіки обумовлює значні втрати національного багатства саме через пошук ренти. Якщо еластичність пропозиції будь-якого економічного ресурсу держави є низькою, то є велика ймовірність того, що рентна складова у виручці буде значною. Тому потрібно прискорити темпи нагромадження офіційних валютних резервів держави, еквівалентно до приросту зовнішніх надходжень у національну економіку України.

Сьогодні найбільша частка українського експорту (34 %) припадає на чорні метали. Як ліквідна на світовому та європейському ринках, ця продукція створює деякі можливості та ніші для перерозподілу її вартості поза легальною економікою. У зв'язку зі значними відхиленнями між цінами пропозиції цієї продукції та цінами на неї на світовому ринку виникають тіньові потоки нелегальної ренти, яка акумулюється на особистих рахунках посередників — рентошукачів. Особливо це актуально для галузей сфери природокористування (рис. 1).

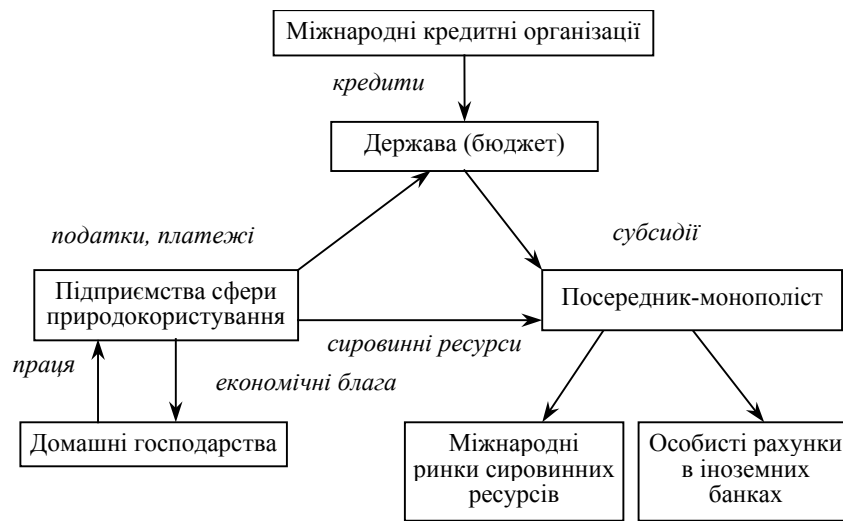

Рис. 1. Перерозподіл вартості продукції галузей природокористування в економіці [1, с. 200]

Посередники об'єднуються в монопольні утворення, що особливо небезпечно для країни. Втрати держави від такої схеми перерозподілу вартості економічних благ, створених у сфері природокористування дуже великі.

У цілому, проблему пошуку ренти в національній економіці України можна пов'язати з такими причинами:

- значна поляризація світу за рівнем економічного добробуту, що дає можливість багатшим країнам здійснювати пошук ренти в Україні;
- вільний (необмежений) рух капіталу між державами та дерегуляція умов глобалізаційних процесів;
- значна тінізація економіки України та формування нових макроекономічних регіонів світу на фоні управління дефіцитними економічними ресурсами.

Пошук ренти завжди здійснюється в тих сферах, де є наявні додаткові можливості збагачення через дефіцитність (унікальність) ресурсів чи виробництва. Наприклад, великі втрати національної економіки Україна має через ліцензії на збільшення імпорту продукції, яку можна виробляти в нас чи імпорт тих технологій, які здатна запропонувати держава через реалізацію свого інтелектуального капіталу. У зв'язку з цим першочерговим завданням є створення ефективного інституту захисту прав інтелектуальної власності. До речі, 75 млн дол. США Україна щорічно сплачує за відсутність адекватного правового поля для захисту прав інтелектуальної власності.

Значний обсяг пошуку ренти сьогодні спостерігається у природо-експлуатуючих галузях економіки України, оскільки природні ресурси є рентоносними і дефіцитними. Природно-ресурсна компонента національного багатства складає 54 %, у той же час рентна складова в державному бюджеті України — лише 15 %. Тому існує значний відтік природно-сировинних ресурсів через пошук ренти, оскільки в державі відсутня ефективна рентна політика.

Таким чином, тільки на основі оцінки існуючих загроз в національній економіці, на нашу думку, повинна формуватися державна політика національної безпеки в Україні. У той же час Стратегія сталого розвитку України повинна включати відповідні превентивні заходи.

В екологічній сфері політика національної безпеки має спрямовуватись на зниження і контроль процесів деградації навколишнього середовища, зниження рівня забруднення води, повітря, деградації землі, захисту лісів. Розробляється Державна програма захисту навколишнього середовища до 2015 року, яка базується на принципах інтеграції економічних і екологічних факторів розвитку країни. Проводиться послідовна політика екологізації виробництва і зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище у відносній відповідності до вимог міжнародної системи екологічного менеджменту ISO — 14000.

Держава забезпечує фінансування відповідних витрат, у тому числі інвестиційних, спрямовуючи їх на покращення навколишнього середовища. Екологічні інвестиції повинні стати прямими інвестиціями з поступовим підвищенням їх питомої ваги до рівня 25 %.

Встановлюється порядок, при якому затвердження і реалізація державних та регіональних цільових програм розвитку та крупних господарських проєктів здійснюється лише з забезпеченням повного екологічного обґрунтування.

Послідовно має проводитись політика розвитку міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних, регіональних і локальних екологічних проблем, особливо тих, що стосуються трансграничного переносу забруднювачів. Держава має забезпечувати розвиток екологічної освіти громадян і проведення необхідних екологічних досліджень [2].

У зв'язку з цим можна виділити такі основні напрямки врахування екологічного чинника в економічному реформуванні національної економіки:

1. Трансформація відносин власності:

— врахування обсягу екологічної пропозиції об'єктів природокористування виходячи з просторової парадигми формування екологічно збалансованої економіки [6];

- вдосконалення орендних відносин та нормативно-законодавчого забезпечення їх розвитку аграрній сфері економіки;

- врахування чинника екологічної безпеки під час відбору об'єктів приватизації та оцінки їх майна;

- включення індикаторів екологічної безпеки у бізнес-плани суб'єктів приватизації;

- здійснення екологічної експертизи щодо дотримання вимог

ISO — 14000 до всіх суб'єктів роздержавлення та приватизації на мезоекономічному рівні.

2. Структурні перетворення:

- екологічна орієнтація структурної перебудови національної економіки;

- оптимізація природокористування з врахуванням нормативів екологічної збалансованості кожної наземної екологічної системи;

- врахування чинників екологічної безпеки у механізмах реструктуризації;

- виведення з експлуатації екологічного шкідливих виробництв та екологічна санація території;

- екологічне оздоровлення виробничих підприємств;

- впровадження та дотримання в практиці господарювання міжнародних і національних стандартів екологічної безпеки на експортну та імпортозамінюючу продукцію.

3. Розвиток та підтримка підприємницької діяльності:

- впровадження системи екологічного аудиту та екологічного ліцензування підприємницької діяльності;

- стимулювання та державний протекціонізм регіональних цільових програм з економічної безпеки підприємства;

- екологічна орієнтація розвитку інноваційних програм і проектів;

- екологізація інноваційної інфраструктури.

4. Реформування міжнародної економічної діяльності та зовнішньоекономічних зв'язків України:

- оцінка рівня екологічної безпеки інвестиційних програм та інвестиційних проектів — пропозицій;

- оцінка екологічної ефективності іноземних інвестицій програм;

- ширше залучення екологоорієнтованих іноземних інвестицій.

5. Трансформація світогосподарських відносин:

- врахування індикаторів екологічної безпеки у техніко-економічних обґрунтуваннях створення спеціальних економічних зон;

- введення екологічних платежів у системі тарифів транзитних перевезень;

- врахування допустимої екологічної пропозиції прилеглих територій трансконтинентальних нафто- та газопроводів, транспортних коридорів та автодоріг;

- жорсткий екологічний контроль експортно-імпортних операцій.

6. Диверсифікація міжнародних торговельно-економічних процесів:

- упровадження механізмів екологічної заборони на імпорт екологічно шкідливої продукції;

- екомаркування продукції та екологічна сертифікація суб'єктів виробництва продукції;

— екологічна експертиза програм експорту природних ресурсів.

Отже, сьогодні однією з найважливіших прикладних проблем макроекономічної політики держави є питання, — як поєднати доходи та видатки бюджету, можливий дефіцит держбюджету та валютно-курсову політику так, щоб не втратити економічного суверенітету.

Тому інституційні зміни в системі відносин власності мусять бути орієнтованими на внутрішні інвестиції України через запровадження моделі всебічного приватно-державного партнерства: держава розбудовує виробничу та соціальну інфраструктуру, а приватний власник несе відповідальність за реконструкцію та модернізацію свого підприємства.

З іншого боку, держава мусить мати у своїй власності хоча би третину банків, оскільки вони контролюють платежі суб'єктів господарювання національної економіки. Не можна допускати того, щоб активи українських банків були скуплені іноземним капіталом. Це суперечить вимогам національної економічної безпеки. В умовах фінансово-економічної кризи треба сконцентрувати основні зусилля над побудовою ендогенізованої моделі розвитку національної економіки.

У цьому контексті великого значення набуває стратегічне прогнозування розвитку всіх секторів економіки в просторово-часових координатах.

Кожна стратегія, яку можна трактувати резервом зміцнення економічної системи держави є, одночасно і дієвим інструментом реалізації соціального та екологічного контролю щодо розвитку економіки у всіх площинах. Цей контроль здійснює активну регулюючу функцію в системі державної інституційного середовища. У той же час осмислення сутності стратегічного прогнозування дозволяє, з урахуванням необхідної поступовості виконання завдань прогнозування, сформувати таку ланцюг взаємопов'язаних процесів:

державне програмування — індикативне макроекономічне (мезоекономічне) планування — стратегічне прогнозування [3].

Якщо державне програмування розвитку економіки регіону (держави) націлене на реалізацію коротко-середньострокової концепції розвитку, то стратегічне програмування зорієнтоване на досягнення стратегічних цілей розвитку в довготерміновому періоді часу.

Висновки. Таким чином, сьогодні державне програмування та стратегічне планування економіки відноситься до дуже важливої гілки розвитку економічної науки, результати досліджень яких набувають все більшої теоретичної та практичної ваги при формуванні Національної стратегії економічного розвитку України. Фокусуючи увагу на міждисциплінарних аспектах взаємодії об'єктів та суб'єктів економічної діяльності, програмування виходить із розуміння взаємозалежності та коеволюції між власне економічною системою господарювання, соціумом та навколишньою природною екосистемою, вивчає вплив процесів техногенного економічного зростання на довкілля, формує розуміння прямих та зворотних соціально-економічних структурних та функціональних зв'язків, які існують між економічними та соціо-екологічними явищами в національній економіці.

Особливої гостроти набуває проблема зниження просторової природо-місткості сучасної економіки. Ця проблема порушується у Європейській концепції

розвитку простору (Постдам, 1999 р.), пошуку шляхів її розв'язання також присвяченні 12 — та «Європейська конференція міністрів відповідальних за політику територіального (просторового) розвитку» Ради Європи (Ганновер, 2000 р.) та 5 — та Всеєвропейська конференція міністрів навколишнього середовища «Довкілля для Європи» (Київ, 2005 р.). Цю проблему можна вирішувати з допомогою формування регіональних цільових програм в Україні. З іншого боку, зростає попит на подібні розробки з боку практичних потреб: Україна все більше інтегрується у світову систему протидії негативним наслідкам глобальних природних змін і розбудовує відповідне інституційне середовище для реалізації концепції сталого розвитку світу [4].

Кафедра економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка, з 2011—2012 навчального року розпочала набір в магістратуру за спеціальністю «Прикладна економіка» з узагальненим об'єктом діяльності «Програмування та стратегічне планування національної економіки. Регіональні цільові програми». Актуальність цього напрямку викликана потребою в підготовці фахівців, які б володіли методами обґрунтування і розробки державних цільових програм, стратегій економічного і соціального розвитку національної економіки, екологічно збалансованого розвитку регіону, і могли б приймати високопрофесійні рішення у сфері стратегічного планування та управління національною економікою.

Сьогодні виникає потреба в професійних економістах, які мали б навички проведення економічного аналізу на мезо- та макрорівнях господарювання, розробки та обґрунтування прикладних механізмів підвищення його ефективності. Саме магістри з прикладної економіки, що володіють глибокими знаннями про новітніх напрямків економічної науки і мають широку ерудицію, здатні забезпечити виконання таких завдань.

Література

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV, www.zakon.rada.gov.ua
2. *Гринів Л. С.* Екологічна економіка. — Львів: Магнолія 2006, 2010 — 358 с.
3. *Гринів Л. С.* Регіональні цільові програми. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. — 156 с.
4. Економіка України: національна стратегія розвитку// за ред. проф. Гринів Л. С. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2008. — 444 с.
5. Майбутнє України і стратегія поступу. — Донецьк: Юго-Восток, 2008. — 304 с.
6. *Hryniv L.* Physical (Negentropy) Function of Sustainable Economy: Problems of Evaluation//Environmental Accounting — Sustainable Development Indicators. Prague, EMAN, 2009. — 115 p.
7. <http://www.ukrstat.gov.ua> — Офіційний сайт Національного комітету статистики України
8. 2009 Index of Economic Freedom Kim R. Holmes, Edwin I., Доступно на: <http://www.heritage.org/research/features/index/>.

Статтю подано до редакції 10.10.2012 р.